

**Oto Ūdentiņš (1892–1988) –
LVU Kara katedras vadītājs (1946–1956)**
*Head of the War Department
of the Latvian State University,
1946–1956* **Oto Ūdentiņš (1892–1988)**

Indulis Zvirgzdiņš

E-pasts: i.zvirgzdins@madona.lv

Liezerē dzimušais Oto Ūdentiņš beidza Baltijas skolotāju semināru un gatavojās mūžu veltīt citu mācīšanai. Pirmā pasaules kara laikā skolotājs kļuva par virsnieku. Pēc Brīvības cīņām viņš palika Latvijas armijā, saistīts ar virsnieku apmācību, vēlāk štāba darbu. Pēc Latvijas okupācijas Ūdentiņš turpināja dienestu sarkanarmijā, bija 24. teritoriālā korpusa štāba priekšnieks ģenerālmajora pakāpē. Kara laikā, kad liela daļa agrāko Latvijas armijas virsnieku atradās padomju apcietinājumā, ģenerālis bija pasniedzējs kara akadēmijā Maskavā. Pēc kara civilajās augstskolās pastāvēja militārā apmācība studējošo sagatavošanai par rezerves virsniekiem. Desmit gadus Ūdentiņš vadīja Kara katedru Latvijas Valsts universitātē. Tajā par pasniedzējiem strādāja atsevišķi agrākās Latvijas armijas virsnieki, vairums tomēr bija Padomju armijā dienējušie, daļa gan – latviešu tautības cilvēki, kas kopš 20. gadiem dzīvoja PSRS.

Atslēgvārdi: Latvijas Valsts universitāte, Kara katedra, virsnieku apmācība, ģenerālis, Ūdentiņš.

Latvijas Valsts universitāte pēc Padomju armijas ienākšanas Rīgā 1944. gada oktobrī darbu atsāka atbilstoši padomju augstskolu vispārējiem principiem. PSRS Tautas Komisāru Padomes (TKP) 1944. gada 13. aprīļa lēmums Nr 413 “Par augstāko mācības iestāžu studentu militāro sagatavošanu” noteica, ka augstskolās jāveido militārās katedras vai nodaļas, kurās studentos ieaudzinās mīlestību pret padomju dzimteni un uzticību padomju varai, kā arī sagatavos disciplinētus, fiziski attīstītus un kara lietās apmācītus rezerves virsniekus un seržantus Sarkanajai armijai, bet ierindas dienestam nepiemērotos studentus, tāpat studentes-sievietes gatavos aizmugures dienestam [1]. Lēmumam pievienotajā nolikumā paredzēts, ka augstskolās ar 5 mācību gadiem militārajai mācībai jāatvēl 450 stundas, augstskolās ar 4 mācību gadiem – 360 stundas, bet divgadīgajos skolotāju institūtos – 150 stundas. Vasaras brīvlaikos augstskolu studentiem 2 reizes pa 20 dienām jāaizvada apmācību nometnēs karaspēka daļās. Kara katedru vadītājus ieceļ, pārvieto un atlaiž ar PSRS TKP Augstskolu lietu komitejas un Aizsardzības tautas komisariāta kopīgu pavēli.

Latvijas Valsts universitātes Kara katedras pirmais vadītājs bija ģenerālis (PSRS ģenerālmajors) Oto Grosbarts (1895. Kuldīga – 16.06.1945. Rīga) [2]. Pulkvedis Grosbarts Latvijas armijā komandēja autotanku pulku, 1940. gadā tika

pārskaitīts sarkanarmijā un decembrī saņēma ģenerālmajora dienesta pakāpi [3]. 1941. gada jūnijā viņš neatkāpās ar sarkanarmiešiem, pēc vācu armijas ienākšanas 23. jūlijā arestēts, atradās Centrālcietumā līdz 1942. gada 16. aprīlim, tad izsūtīts uz Valkas apriņķa Ērgemes pagasta Pliedieriem, kur pavadīja laiku līdz sarkanarmijas ienākšanai. Ar Latvijas Valsts universitātes rektora 1944. gada 23. novembra pavēli Nr. 3 atvaļinātais ģenerālmajors Oto Henriha d. Grosbarts iecelts par Kara un fizikultūras sagatavošanas katedras vadītāju no 1944. gada 22. novembra. Grosbarta komandējuma laikā uz Maskavu 1945. gada februārī katedras priekšnieka pienākumus pildīja leitnants Arons Cemahs. Pēc Grosbarta nāves 1945. gada 18. jūnijā par katedras vadītāja pienākumu pildītāju tika iecelts majors Jānis Geikins, kas pirms tam bija katedras apmācības nodaļas vadītājs, pie algas viņam piemaksāja 20%. Komisijā, kas atvēra mirušā katedras vadītāja rakstāmgaldū, bija majors Geikins, majors Vanags, majors Krūskops un kapteinis Dimants.

Jānis Augusta d. Geikins dzimis 1906. gadā Viļānos [4]. 1925. gadā viņš beidzis Varakļānu vidusskolu, 1929. gadā – Latvijas karaskolu, sākumā virsnieks 9. Rēzeknes kājnieku pulkā, 1931.–1935. gadā – 8. Daugavpils kājnieku pulkā, 1939. gadā bijis pasniedzējs karaskolā, pēc tam arī Padomju Latvijas karaskolā. Sākoties karadarbībai Latvijā 1941. gada vasarā, evakuējies uz Krieviju, strādājis karaskolā Sterļitamakā, bijis arī aktīvajā armijā (355. latviešu strēlnieku pulkā). No 1945. gada marta mācību daļas vadītājs katedrā. 1948. gada augustā Geikins no karadienesta atvaļinājies, palika darbā par pasniedzēju Fiziskās audzināšanas un sporta katedrā ar algu 1200 rbļ. 1950./51. gadā universitātes saimniecības daļas priekšnieks. Viltojis izziņu lielākas pensijas saņemšanai, par to no darba atlaists, izslēgts no Komunistiskās partijas.

1946. gada 11. martā par LVU Kara katedras vadītāju rektors iecēla ģenerālmajoru Oto Ūdentiņu [5]. Viņš dzimis Cēsu apriņķa Liezēres pagastā 1892. gada 19. decembrī kā vecākais dēls muižas kalpa, vēlāk pusgraudnieka ģimenē [6]. Mācījies Liezēres pagastskolā, pēc tam Liezēres luterāņu draudzes skolā, atmiņās pēc vairāk nekā 70 gadiem vērtējis un salīdzinājis savu skolotāju darba metodes. Atmiņās 70. gados rakstījis pēc Madonas muzeja direktores Elzas Rudenājas aicinājuma. Autors gan noteica, ka tās muzejā nonāks pēc viņa nāves. Rokraksts izmantots Ūdentiņa dzīvesstāstam. 1908. gadā liezērietis nokārtoja iestājpārbaudījumus Valmieras skolotāju seminārā, taču tur netika solīta stipendija, tāpēc mācības viņš neuzsāka. Gadu vēlāk jauneklis kopā ar klasesbiedru Pēteri Jēkabsonu iestājās Baltijas (Kuldīgas) skolotāju seminārā kā valsts stipendiāts. Pirmā darbavieta pēc beigšanas – Liezēres draudzes skolas skolotāja J. Veispāla (pie kura iepriekš pats mācījies) palīgs 1913.–1914. gadā. Jaunietis plānoja pastrādāt un tad stāties skolotāju institūtā, taču 1914. gada vasarā iesaukts karadienestā kā pirmās šķiras zemessargs. Sekoja apmācības Cēsīs, pēc tam Petrogradas apkārtnē. 1915. gada februārī–maijā viņš mācījās Nikolaja karaskolā Kijevā, to beidza kā otrs sekmīgākais kursā. Pirmā dienesta vieta Kazanā kara apgabalā. Augusta beigās Ūdentiņš atsauca aicinājumam latviešu tautības virsniekiem pieteikties jaunformējam strēlnieku bataljonos. Oktobra sākumā viņš ieradās Daugavgrīvā un tika iedalīts Rezerves bataljonā. Tas sākumā izvietots Vecmīlgrāvī, pēc tam Tērbatā, kur bijusi jūtama turienes vāciešu slēpta pretestība karaspēka latviešu vienībai. Ūdentiņš saistīts ar jauno kareivju apmācīšanu pirms nosūtīšanas uz fronti. Atlicis laiks

arī Tērbatas Universitātē noklausīties profesora Jevgeņija Tarles lekciju ciklu par Napoleona laikmetu. 1916. gada oktobrī virsnieks ar marša rotu nonāca 6. Tukuma latviešu strēlnieku bataljonā, kas tolaik tika pārformēts par pulku. Pulka komandieris apakšpulkvedis Ansis Lielgalvis norīkoja Ūdentiņu par jaunveidojamās tranšeju lielgabalu komandas priekšnieku. Komanda piedalījās Ziemassvētku kaujās. 1917. gada februāra revolūcija pazeminājusi disciplīnu pulkos. 12.–17. maijā Oto Ūdentiņš bijis 6. pulka virsnieku delegāts latviešu strēlnieku kongresā [7]. “Mans uzdevums bija ne uzstāties ar runu, aktīvi aizstādot pulka virsnieku viedokli, kurš, starp citu, bija visai šaurs – karaspēkā pastāvošās kārtības saglabāšana, bet sekot debatēm un balsot saskaņā ar pulka virsnieku noskaņojumu.” [8] Virsnieks piedalījās arī rudens kaujās pret vācu pārspēku pie Tīnūziem un pēdējās pulka cīņās Mālpils virzienā, tad nonāca rezervē Limbažos. Kopā ar pulku Ūdentiņš pēc Oktobra apvērsuma nokļuva Valmierā, tad Valkā, novembra beigās – Petrogradā. 6. pulks janvāra sākumā sūtīts izklīdināt Satversmes sapulci, kura nebija mierā ar lielinieku varu. Drīz pēc tam liezērietis kā agrākais skolotājs izmantoja iespēju demobilizēties un atgriezās dzimtenē. Viņš atsāka darbu skolā, strādāja vācu okupācijas gadā un arī Padomju Latvijas sākumposmā, bet 1919. gada pavasarī, vairoties no iesaukuma sarkanarmijā, slēpās mežā. Jādomā, viņš līdzdarbojās tā sauktajā Veckalniņa zaļo partizānu grupā.

Veckalniņa vienībā piedalījās brālis Kārlis Ūdentiņš (23.05.1897. Liezēre – 03.03.1942. Novosibirska), kam par 1919. gada marta kauju pie Kraukļu Silsētām piešķirts Lāčplēša Kara ordenis Nr. 2044 [9]. K. Ūdentiņš no 1919. gada rudens dienēja 9. Rēzeknes kājnieku pulkā, pēc tam 2. robežsargu pulkā, atvaļināts 1921. gada aprīlī. Pēc tam saņēma jaunsaimniecību Liezērē, bija arī pagasta vecākais. Arestēts 1941. gada 3. aprīlī, pusgadu pēc sava kādreizējā komandiera Artura Veckalniņa apcietināšanas, bet vienlaikus ar vēl citiem bijušajiem partizāniem, arī Lāčplēša Kara ordeņa kavalieriem Kārli Cerbuku, Teodoru Ludri un Antonu Trapiņu [10]. Apcietināšanas pamatojums Kārlim Ūdentiņam – bijis zaļo bandas loceklis, naidīgi noskaņots pret padomju varu, piedalījies uzbrukumā vietējiem miličiem, vēlāk kā pagasta vecākais vērsies pret komunistisko kustību. Par darbošanos partizānu vienībā pratināja ne tikai pašus apsūdzētos, bet arī vairākus lieciniekus. Liezēres pagasta tālaika izpildu komitejas priekšsēdētājs Pēteris Krelle 1941. gada 21. februārī līdz ar citiem kādreizējiem zaļajiem partizāniem nosauca arī Oto Ūdentiņu, tobrīd ģenerāli Rīgā [11]. Toreiz tomēr bez jau nosauktajiem cilvēkiem citiem apsūdzības izvirzītas netika. Apcietinātos piecus vīrus pēc kara sākuma izveda uz Novosibirsku Krievijā, tiesāja 1942. gada februārī. Par cīņu pret revolucionāro kustību 1919. gada pavasarī visiem piespriests nāves sods, kas izpildīts 3. martā (T. Ludris nomira pāris nedēļu iepriekš 19. februārī cietuma slimnīcā). 1947. gada 7. decembrī Kārļa Ūdentiņa dzīvesbiedre Milda Ūdentiņa rakstīja vēstuli PSRS Valsts drošības ministrijas Nometņu pārvaldes priekšniekam, lūdzot ziņas par vīra likteni – tas apcietināts 1941. gada aprīlī, turēts Madonas cietumā, līdz jūnija vidum nekāda noteikta apsūdzība neesot tikusi izvirzīta. 1948. gada janvārī Mildai Ūdentiņai ziņoja, ka vīrs ticis notiesāts uz 10 gadiem labošanas darbu nometnē bez sarakstīšanās tiesībām, citu ziņu par viņu neesot [12]. Līdzīgu atbildi uz savu vēstuli saņēma arī Kārļa Cerbuka sieva Elza Cerbuka.

Oto Ūdentiņš Latvijas armijā iestājies 1919. gada 28. jūnijā [13]. Jūlijā komandēts uz Liepāju angļu pulkveža Grova rīcībā. Bijis domāts, ka angļu virsnieki apmācīs latviešus, taču savās atmiņās Ūdentiņš par šīm mācībām nav augstās domās. Tad viņš pats kļuva par instruktoru Liepājas kara skolā līdz oktobrim, kad bermontiešu uzbrukuma laikā pārcelts uz 6. Rīgas kājnieku pulku. Lāčplēša Kara ordeni Nr. 1012 viņam piešķīra par instruktoru rotas komandēšanu 15. oktobra cīņās Katlakalnā, kad pārspēkā esošs pretinieks padzīts no tā pozīcijām, tādējādi atvieglot citu Latvijas armijas vienību stāvokli [14]. Turpmākās gaitas, arī pēc Brīvības cīņām, tāpat norisa instruktoru bataljonā, virsnieku vietnieku apmācībā. “Mans tālākais dienests nacionālajā armijā cieši saistīts ar pasniedzēja darbu, kas man iepatikās arvien vairāk un vairāk un palīdzēja izšķirt jautājumu – vai palikt armijā un tapt par kadra virsnieku, vai arī vēl trešo reizi mēģināt stāties savā agrākajā darbā Liezeres draudzes skolā, kur vairākus gadus pēc kara beigām tika man rezervēta skolotāja vieta. Pēc ilgām pārdomām es izšķīros par armiju, jo biju pārliecinājies, ka skolotāja un virsnieka-pasniedzēja darbā ir daudz kopēja, kaut gan pasniedzamie priekšmeti ir visai atšķirīgi.” [15] 1924.–1925. gadā kapteinis pats mācījās virsniekuursos, pēc tam 1928. gadā beidza Kara akadēmiskos kursus. Šai laikā viņš strādāja virsniekuursos, bija arī komandējumā uz Poliju, lai tur iepazītos ar virsnieku apmācības pieredzi. 1930. gada martā pārcelts uz Armijas štāba Operatīvo daļu. Uzteicoša ir 1933. gada atestācija, ko sagatavojis Operatīvās daļas priekšnieks pulkvedis Rozenšteins:

“Pulkvedis leitnants Ūdentiņš ir fiziski labi attīstīts, kādēļ spējīgs viegli panest kara dienesta grūtības kā miera, tā kara apstākļos.

Apdāvināts un ar teicamu militāro izglītību. Labs patriots un teicamas ētiskās īpašības. Enerģisks, akurāts, ļoti centīgs un strādīgs.

Reibinošus dzērienus lieto ļoti reti, kam nav nekāda negatīva iespaids ne uz dienesta izpildīšanu, nedz izturēšanos sabiedrībā. Savus dienesta pienākumus pārziņ ļoti labi un izpilda ar lielu darba mīlestību, būdams par cēlu paraugu saviem pakļautiem. Darbā patstāvīgs un neatlaidīgs.

Disciplinēts, korekts un taisnīgs pret visiem. Spējīgs vadīt savu pakļauto karavīru audzināšanu un apmācību.

Teicami sagatavots taktikā un ļoti labi arī operatīvā vadībā. Ļoti labs paidagogs.

Ļoti labs. Nozīmējams uz bataljona komandiera amatu, kā arī izbīdāms uz virsnieku kursu, apmācības un operatīvās daļas priekšnieka amatam.” [16]

Līdzīgas ir arī turpmākās atestācijas. 1935. gada rudenī pulkvedis Ūdentiņš kā Armijas štāba Operatīvās daļas priekšnieks kopā ar Bruņošanās pārvaldes un apmācības daļas virsniekiem apmeklēja Austriju, Vāciju, Zviedriju un Somiju, kur interesējās par iespējām Latvijai iegādāties militāro tehniku – lielgabalus, mīnmetējus. Par piemērotākajiem atzīti un Latvijai iepirkti austriešu *BÖHLER* firmas prettanku lielgabali. Savukārt 1936. gada pavasarī Ūdentiņš Latvijas delegācijas sastāvā ieradās uz 1. maija svinībām PSRS galvaspilsētā Maskavā. Štāba Operatīvā daļa organizēja un vadīja arī armijas manevrus. 30. gadu beigās pulkvedim bijusi saistība ar Latvijas Universitāti. 1938. gada rudenī ar Universitātes Padomes lēmumu augstskolā pieņēma militārās apmācības lektoros [17]. Tie bija jūras kapteinis Teodors Spāde, pulkveži Arvīds Krīpens un Oto Ūdentiņš, pulkvežleitnanti Rūdolfs Kandis, Arvīds Ronis, Jūlijs Rozentāls, Roberts Skritulis, Jānis Upītis un

Jānis Zivtiņš, kapteiņi Arnolds Balodis, Kārlis Deksnis, Nikolajs Kalns un Kārlis Mangulis. I šķiras lektors LU militārajā apmācībā Oto Ūdentiņš lasīja lekcijas par Pirmo pasaules karu Austrumu frontē.

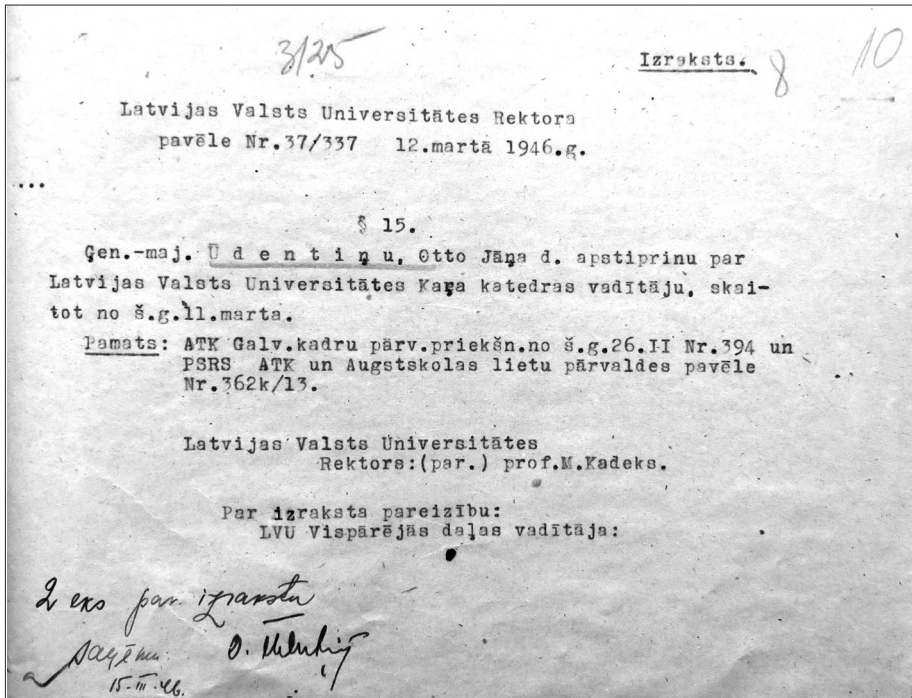
1940. gada sākumā pulkvedi iecēla par štāba priekšnieka vietnieku. 16. jūnija vakarā viņam zvanījās ārlietu ministrs Vilhelms Munters, pēc tam arī štāba priekšnieks ģenerālis Hugo Rozenšteins, abi uzdevuši sagaidīt Latvijā ienākošās sarkanarmijas papilddaļas. Biežāk pieminētu sīkāku aprakstu par to atstājis kapteinis Alfrēds Krimuldēns, taču arī Ūdentiņa atmiņās tas īsi atgādināts. Minēšu dažus teikumus: “Sarunas beigās krievu ģenerālis man jautāja, ko es domājos, kas pašreiz notiekot Latvijā. Biju pārsteigts par šādu jautājumu, jo tas, likās, neattiecās uz lietu. Atbildēju, ka ņemot vērā Vācijas pēdējā laika militāros panākumus Rietumu Eiropā, proti – Dānijas, Norvēģijas, Holandes, Beļģijas okupāciju un Francijas sagrāvi, Padomju Savienība steidzīgi pastiprina savus spēkus Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, lai nodrošinātu 1939. gadā noslēgtā savstarpējās palīdzības līguma izpildi, ja Vācija vērstos pret Austrumiem. “Ne gluži tā,” noteica ģenerālis: “Latvijā pašreiz notiek revolūcija.” Viņš tomēr tuvāk nepaskaidroja, kāds sakars ir revolūcijai Latvijā ar Padomju karaspēka pastiprināšanu mūsu zemē. Ar to arī mūsu saruna izbeidzās. Katram no mums bija daļa taisnības, jo mēs spriedām katrs no sava viedokļa: viņš no tīri politiskā, es – no tīri militārā.” [18] Pēc Latvijas okupācijas pulkvedis turpināja dienestu Tautas armijā kā štāba priekšnieka Mārtiņa Jeskes (1883–1941) vietnieks, tika paaugstināts par ģenerāli. Atgādināšu bieži citētos Kārļa Ulmaņa vārdus “Es palieku savā vietā un jūs paliekat savās” [19]. Ar tiem viņš nobeidza radio uzrunu Latvijas iedzīvotājiem 1940. gada 17. jūnijā plkst 22.15. Kad Latvijas armiju pārformēja par sarkanarmijas 24. teritoriālo strēlnieku korpusu, Jeski demobilizēja, bet Ūdentiņu iecēla par korpusa štāba priekšnieku. “Mana pāreja no Latvijas armijas uz Latvijas Tautas armiju un no tās uz 24. teritoriālo strēlnieku korpusu notika, varētu teikt, automātiski, iepriekšējā dienesta turpinājuma kārtībā, un tāpēc tā neprasīja no manis grūti pieņemamu lēmumu.” [20] Korpusa virsnieku amatus pamatā ieņēma bijušie Latvijas armijas karavīri, taču viņu vietnieki parasti iecelti no agrākās PSRS armijas. Ik pa laikam kādus latviešu virsniekus apcietināja, tas darīts, galīgi nesazinoties ar korpusa komandieri ģenerālleitnantu Robertu Kļaviņu (1885–1941). Ap 10. jūniju saņemts kara apgabala pavēlnieka rīkojums, ka korpusa komandierim, štāba priekšniekam, korpusā ietilpstošo 181. un 183. strēlnieku divīzijas komandieriem, to štābu priekšniekiem, arī atsevišķiem pulku komandieriem un vēl citiem virsniekiem jānododas 14. jūnijā uz mācībām Maskavā (*Курсы усовершенствования высшего начальствующего состава при Академии Генерального Штаба им. К. Е. Ворошилова*). Ūdentiņš brauca kopā ar R. Kļaviņu un 181. strēlnieku divīzijas komandieri ģenerālmajoru Jāni Liepiņu (1894–1942). Maskavā viņi ieradās 15. jūnijā, dienu vēlāk atbrauca 183. divīzijas štāba priekšnieks pulkvedis Kārlis Lejiņš (1891–1941). Šīs divīzijas komandieris ģenerālmajors Andrejs Krustiņš (1884–1941) un 181. divīzijas štāba priekšnieks pulkvedis Jūlijs Rozentāls Rīgā arestēti kādu laiku pirms izbraukšanas. Mācības sākušās 16. jūnijā, drīz pēc tam apcietināts pulkvedis Lejiņš. Ģenerāļa Kļaviņa arestu Ūdentiņš piemin atmiņās, līdzīgi, bet mazliet plašāk arī 1977. gada 27. decembra vēstulē Madonas žurnālistam Valdim Stiprajam, kurš lūdzis uzrakstīt par Grašos dzimušo virsnieku. 1941. gada 22. jūnijā, svētdienā,ursos bijusi brīvdiena, latvieši pastaigājušies pa Maskavu, tad

atgriezušies viesnīcā, atradušies Ūdentiņa istabā. “Mūsu sarunas laikā istabā ienāca kāds virsnieks un paziņoja, ka akadēmijas priekšnieks aicinot ģenerāli Kļaviņu pie telefona. Šis aicinājums nevienam no mums nekādas aizdomas nerādīja: bija sācies karš un akadēmijas priekšnieks gribēja dot kādus norādījumus ģenerālim kā latviešu grupas vecākajam. Ģenerālis tūlīt piecēlās un ātri izgāja. No tā brīža es viņu vairs netiku redzējis ne arī par viņu ko dzirdējis. [..]

Tikai daudz vēlāk, 1942. gada ziemā, kad Kara akadēmija jau bija atgriezusies Maskavā no evakuācijas uz Ufu, b. A. Kirhenšteins man pastāstīja, ka kompetenta kara iestāde, pie kuras viņš griezies ar jautājumu, kur atrodas un kas noticis ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija locekli ģenerālleitnantu R. Kļaviņu, viņam atbildējusi, ka operatīvu apsvērumu dēļ to nevarot izpaust. Cik man zināms, arī pēc kara uz šo b. Kirhenšteina jautājumu tieša atbilde nav dota.

Varbūtēju pārpratumu novēršanai paskaidroju, ka šeit dotās ziņas nav domātas publicēšanai presē. Varbūt tās varētu nodot vietējam muzejam.” [21]

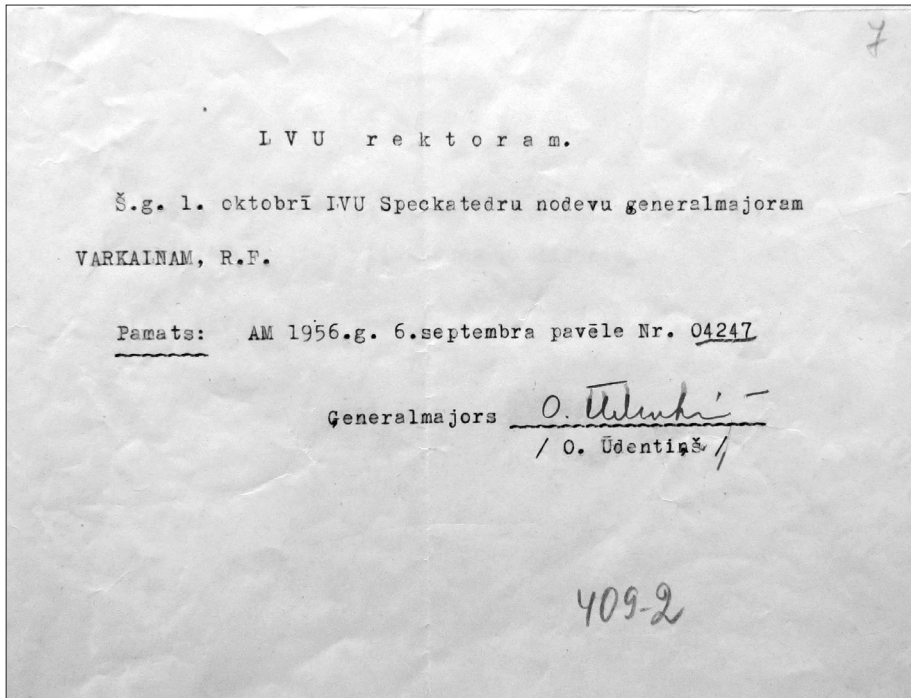
Reizē ar latviešu virsniekiem uz kursiem atbraukuši ģenerāļi no igauņu un lietuviešu teritoriālajiem korpusiem. No igauņiem nearestēts palicis ģenerālmajors Rihards Tombergs (1897–1982), visi 6 lietuvieši gan turpinājuši mācības. Oktobrī akadēmija evakuēta uz Ufu. 18. decembrī mācības beigušās, Ūdentiņu, kā arī lietuviešus ģenerālleitnantu Vincu Vitkauskū (1890–1965) un ģenerālmajoru Albinu Čapu-Čipausku (1898–1963) atstāja par vecākajiem pasniedzējiem augstāko vienību taktikas katedrā Vorosiļova v. n. akadēmijā, pārējos (neapcietinātos) pārcēla uz citām kara mācību iestādēm. 1942. gada aprīlī Ģenerālštāba akadēmiju pārsauca par Augstāko kara akadēmiju – tur galvenokārt mācījās ne štāba virsnieki, bet augstākie un vecākie komandieri. Akadēmijas priekšnieks tobrīd bija ģenerālpulkvedis Fjodors Kuzņecovs, kas 1940.–1941. gadā komandēja Baltijas kara apgabalu un kopš tā laika bija pazīstams Ūdentiņam. 1942. gada novembrī Augstākā kara akadēmija atgriezās Maskavā. 1944. gada oktobra beigās beidzās viens mācību posms akadēmijā. Pasniedzējs Ūdentiņš saņēma atļauju atbraukt uz Rīgu. Izrādījās, ka dzīvesbiedre Milda Marija Timmermane-Ūdentiņa (1890–1954) devusies bēgļu gaitās uz Vāciju, viņa Rīgā atgriezās pēc gada. Ģenerālmajoram izdevās nokārtot sava iepriekšējā dzīvokļa Ausekļa ielā 6a–5 rezervēšanu. Šeit liezērietis bijis pie rakstīts, sākot ar 1920. gada 5. janvāri [22], pa laikam 20.–30. gados tur dzīvojuši arī viņa brāļi virsnieks Jānis Ūdentiņš, grāmatvedis Osvalds Ūdentiņš un arī māsa Otilija Ūdentiņa. Ar nama sētnieku panākta vienošanās, ka dzīvoklis tiks remontēts, pēc tam ģenerālmajors atgriezās Maskavā un turpināja pasniedzēja darbu. Kad 1945. gada maijā beidzās karš ar Vāciju, pakāpeniski galvaspilsētā pārradās augstākie virsnieki ar tiešu neseno kauju pieredzi, daļa no viņiem pretendēja uz darbu akadēmijā. Tā nu 1946. gada martā ģenerālmajors Ūdentiņš ieradās Rīgā un uz 10 gadiem pārņēma Latvijas Valsts universitātes Kara katedras vadību. Atmiņās par šo laiku Ūdentiņš ir samērā lakonisks: “Kara katedra Latvijas valsts universitātē tika nodibināta 1944. gada rudenī tūlīt pēc Rīgas atbrīvošanas. Pēc pirmā katedras vadītāja ģenerāļa O. Grosbarta traģiskās nāves 1945. gadā katedru pagaidām vadīja mācību daļas priekšnieks majors Geikins. 1946. gada martā es tiku iecelts par šīs katedras vadītāju. Vēlāk kara katedra kādu laiku saucās par speciālās apmācības katedru un tās darbs vienmēr ir bijis neizpaužams, bet kādu laiku pat slepens. Tāpēc es šeit pie tā arī vēl tagad nevaru sīkāk apstāties. Es pieskaršos tikai vienam

1. attēls. LVU rektora pavēle par O. Ūdentiņa iecelšanu LVU Kara katedras vadītāja amatā. LU arhīvs, 7. apr., 2932. l. 10. lp.

jautājumam, kurš pirmajos gados sagādāja ievērojamas grūtības katedras darbā. Tas bija valodas jautājums. No vienas puses, studentu vairākums tai laikā krievu valodu neprata vai prata ļoti vāji, un tāpēc vēlējās, lai mācības notiktu latviešu valodā, bet no otras puses visi reglamenti un citas militāro mācību grāmatas bija krievu valodā. Pāriet uz latviešu valodu nevarēja arī tādēļ, ka katedras pasniedzēju vairākums bija krievu tautības virsnieki. Bez tam nebija arī attiecīgas atļaujas. Tāpēc gribot negribot nācās lietot krievu valodu kā mācības valodu. Taču daļa studentu to neizprata vai arī negribēja izprast un atbildību par visu uzvēla man, it kā tas atkarātos no manis. Valodas grūtības pazemināja mācību sekmes un mazināja studentu interesi uz militāro apmācību. Tāpēc šo mācību apmeklētība un līdz ar to arī sekmes tai laikā bija ļoti viduvējas. Sekmes jūtami uzlabojās tikai pēc tam, kad studenti pietiekamā mērā iemācījās krievu valodu, bet sevišķi pēc tam, kad militārās apmācības kursu beigušajiem studentiem 1950. gadā pirmo reizi tika piešķirtas rezerves jaunāko leitnantu dienesta pakāpes. No tā laika katedras darbs iegāja normālās slīdēs un varēja turpināties bez traucējumiem.” [23]

1956. gada septembrī LVU Kara katedras vadību no O. Ūdentiņa pārņēma ģenerālmajors Roberts Varkalns (1899–1959), kas pēc 1920. gada dzīvoja Padomju Krievijā, dienēja sarkanarmijā, 1952.–1956. gadā līdz izformēšanai bija Latvijas PSR izvietotās 43. gvardes latviešu strēlnieku divīzijas komandieris [24]. Pēc viņa nāves 1959. gada novembrī par katedras vadītāju iecelts 1920. gadā Baškīrijā dzimušais pulkvedis Hugo Ābols [25].

2. attēls. O. Ūdentiņa iesniegums LVU rektoram par LVU Kara katedras vadības nodošanu ģenerālmajoram Robertam Varkalnam. LU arhīvs, 7. apr., 2991. l. 7. lp.

Savas dzīves kopsavilkumu Ūdentiņš aprakstīja šādi: “Pārlaižot skatu pār visiem 43 dienesta gadiem, skaitot skolotāja un karavīra gaitas, kuri nostrādāti dažādās armijās un dažādos laikos, kas sekoja viens otram dažkārt asu cīņu iznākumā, jānāk pie atzinuma, ka manas darba dzīves labākais gala rezultāts ir tas, ka neraugoties uz pārdzīvoto laiku krasām maiņām, esmu palicis dzimtenē kopā ar savu tautu, bet ar darbu Padomju Armijas Augstākajā kara akadēmijā Lielā Tēvijas kara laikā, ceļot kopā ar pārējiem pasniedzējiem frontes vecāko virsnieku kvalifikāciju, esmu ziedojis savu artavu Padomju Armijas uzvarai pār Hitlera Vāciju.” [26] Ģenerālmajors Ūdentiņš LVU Kara katedras vadītāja amatā tika iecelts ar PSRS Tautas Komisāru Padomes Augstskolu lietu Vissavienības komitejas un PSRS Aizsardzības tautas komisariāta Galvenās kadru pārvaldes kopīgu pavēli [27]. Rīgā viņš bija pakļauts universitātes vadībai un arī Baltijas kara apgabalam. Gadskārtējo darbinieka raksturojumu parasti parakstīja universitātes rektors (Matīss Kadeks, pēc tam Jānis Jurgens) un kompartijas organizācijas sekretārs (Kārlis Pugo, J. Āboliņš). Daļa teksta tajā atkārtojās, piemēram izmantots 1949. gada 13. jūnijā rakstītais: “.. O. Ūdentiņš kā militārs speciālists ir teorētiski sagatavots. Ir militāro priekšmetu pasniegšanas pieredze. Piemīt organizatora spējas. Pievērš vajadzīgo uzmanību mācību procesa organizēšanai un studentu militārās sagatavošanas uzlabošanai. Pēdējā laikā veic pasākumus Kara katedras virsnieku sastāva teorētiskās sagatavotības uzlabošanai. Universitātes vadības rīkojumus cenšas izpildīt kārtīgi un laikā.

Tabula

LVU Kara katedras darbinieku saraksts 1947. gada pavasarī [33]

Amats	Dienesta pakāpe	Uzvārds, vārds	Dzīves gadi	Izglītība, dienests sarkanarmijā (SA)	PSKP
Kat. vad.	ģenerālmajors	Ūdentiņš Oto	1892–1988		
Māc. d. v.	majors	Geikins Jānis	1906–?	Latvijas kara skola 1929	1943
Vec. pasn.	pulkvedis	Eglītis Alberts	1899–?	Krievijas kara inž. skola 1922	1919
Vec. pasn.	pulkvedis	Milts Jānis	1901–?	Frunzes kara akadēmija 1932	1925
Vec. pasn.	pulkvedis	Šponbergs Ansis	1896–1982	Frunzes kara akadēmija 1934	1925
Vec. pasn.	pulkvedis	Kronbergs Mārtiņš	1896–?	Ļeņingradas kara artiljēr. skola	1931
Vec. pasn.	pulkvedis	Priedītis Kārlis	1896–1975	Pavlovas kara skola	
Pasniedz.	apakšpulkv.	Afanasjevičs Josifs	1916–?	Rīgas kara skola 1941	
Vec. pasn.	rez. apakšpulkv.	Grāvelis Augusts	1895–1954	Gatčinas kara skola, SA 1940	
Vec. pasn.	majors	Vanags Ludvigs	1916–?	SA no 1941	1943
Vec. pasn.	rez. majors	Krūskops Hugo	1899–1979	Ļeņingradas tanku kara skola 1923	kand
Pasn.	majors	Tkačenko Andrejs	1908–?	SA no 1929	1932
Pasn.	rez. majors	Žukovs Boriss	1921–?	SA no 1941	1945
Vec. pasn.	kapteinis	Grants Jāzeps	1908–?	Latvijas kara skola 1940, SA no 1940	1940
Vec. pasn.	kapteinis	Leināts Kristaps	1900–?	Tambovas kara skola 1923	
Pasn.	kapteinis	Burkevics Ģirts	1903–1962		1944
Pasn.	kapteinis	Alsters Voldemārs	1900–1957	SA 1917–1921, tad Latvijā	
Pasn.	kapteinis	Jemeljanovs Feodosijs	1917–?	SA no 1941	1942
Pasn.		Ļevašenko Georgs	1906–?	SA 1937–1946, demob.	
Pasn.	rez. kapteinis	Cinmans Semjons	1908–?	Ļeņingradas fizkult. inst.	1930
Pasn.	vec. leitnants	Ģirgensons Rūdolfs	1911–?	Ļeņingradas Hercena Valsts pedag. inst. 1938	1939
Pasn.	vec. leitnants	Abiks Roberts	1913–1990		1944
Pasn.		Andriksone Aleksandrs	1921–?	SA no 1941	1945
Pasn.	leitnants	Vītols Jānis	1923–?	Maskavas Valsts fizkult. inst. Kara fakult.	1946
Vec. pasn.	med. majors	Leitis Jānis	1902–?	Smolenskas Medic. inst. 1928	1943
Vec. pasn.	med. majors	Kusmans Hermanis	1906–?	LU Medic. fakult. 1941, SA 1942	
Vec. pasn.	med. majors	Levins Boriss	1899–?	Kazaņas Medic. inst. 1929, SA no 1941	
Pasn.	med. majors	Davidovičs Ābels	1902–?	LU Medic. fakult. 1928, SA no 1941	

Kopš 1948./49. mācību gada sākuma O. Ūdentiņš mācās Marksisma-ļeņinisma vakara universitātē, nodarbības apmeklē kārtīgi. Latvijas Valsts universitātes sabiedriski politiskajā dzīvē iesaistās tikai pēc pamudinājuma.

Attiecībā pret partijas politiku indiferents. Par politikas aktuālajiem jautājumiem savus uzskatus neizsaka.

Universitātes vadība uzskata, ka Kara katedras vadītājam vēlams būt partijas biedram ar augstāko militāri pedagoģisko izglītību un vadoša darba pieredzi padomju augstskolā.” [28] (I. Zvirgzdiņa tulkojums.)

Īsa norāde uz O. Ūdentiņa atrodama arī katedras otra bijušā Latvijas armijas augstākas pakāpes virsnieka Kārļa Priedīša (1896–1975) materiālos [29]. Pulkvedis leitnants Priedītis, Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris, bija bataljona komandieris 7. Siguldas kājnieku pulkā, 24. teritoriālajā korpusā jau kā pulkvedis norīkots par 285. strēlnieku pulka komandieri. Līdzīgi O. Ūdentiņam 1941. gada jūnijā komandēts uz M. Frunzes Kara akadēmiju Maskavā, pēc kursu beigšanas arī pats tur strādāja par pasniedzēju. Uz LVU Kara katedru viņu pārcēla 1947. gada martā, pirms tam līdzīgi pienākumi Rīgas Pedagoģiskajā institūtā. 1948. gada februārī sagatavots K. Priedīša raksturojums, ko parakstījis Kara katedras partijas pirmorganizācijas sekretārs pulkvedis Ansis Šponbergs [30]. Tajā ir arī šādi teikumi: “Mierīgs, izturēts, disciplinēts. Politiskā ziņā maz izglītots. Atsaucoties uz vecumu, apgalvo, ka politiskās zināšanas nelien galvā. Cenšamies iesaistīt sabiedriskajā darbā. Ir sienas avīzes redkolēģijā, kad piespiež – strādā. Ģenerālis pret viņu labvēlīgs, taču nav novērots, ka Priedītis to izmantotu.” (I. Zvirgzdiņa tulkojums.)

Kā katedras vadītājs O. Ūdentiņš ik gadu iesniedza atskaites par darbu. Atsevišķos gadījumos tajās parādījās ziņas arī par Kara katedru darbu citās augstskolās.

1947. gada 2. jūlijā sagatavots pārskats par LVU Kara un fizikultūras katedras darba rezultātiem 1946./47. mācību gadā. Tas adresēts PSRS Universitāšu galvenās pārvaldes priekšniekam Nikolajam Figurovskim (1901–1985) un Baltijas kara apgabala Kara apmācības nodaļas priekšniekam pulkvedim Debašenko [31]. Visu universitātes fakultāšu puišus gatavoja par kājnieku rezerves virsniekiem. Studentes no ķīmijas, inženieru, ģeoloģijas, ģeogrāfijas, arhitektūras, mehānikas fakultātēm gatavoja par medmāsām, savukārt filoloģijas, bioloģijas, fizikas un matemātikas, vēstures fakultāšu studentes apmācīja par fizikultūras skolotājām vidusskolās. Šeit gan nav minēta Medicīnas fakultāte (LVU sastāvā līdz 1950. gada vasarai), kurā darbojās atsevišķa Kara medicīnas katedra medicīnas dienesta pulkveža Alekseja Čukalovska vadībā. Apmācība notiek 1.–3. kursa studentiem. Mācībspēki katedrā – 87% kadru virsnieki un 13% rezerves virsnieki. Katedra atrodas Marijas ielā 32, tur ir 9 auditoriju telpas, mācību līdzekļu noliktava, pagrabstāvā 50 metru šautuve. Katedrā 120 slēpju pāru, bibliotēkā 3600 grāmatu. Sporta zāli izmanto Latvijas Valsts konservatorijas telpās, notiek sporta laukuma iekārtošana Kirova ielā 2a. Rudens pusē nodarbību apmeklētība katedrā vājāka, līdz oktobra vidum tā svārstās ap 60–65%.

Kara katedru priekšnieki 1947. gada pavasarī Latvijas PSR augstskolās: LVU – ģenerālmajors Oto Ūdentiņš, LLA – pulkvedis Kārlis Žīgurs, Rīgas Pedagoģijas institūtā – pulkvedis Roberts Lielbiksis (1894–1982), Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūtā – pulkvedis Bērziņš, Latvijas Mākslas akadēmijā – apakšpulkvedis

Karnītis, Latvijas Valsts konservatorijā – pulkvedis Priede, Cēsu skolotāju institūtā – apakšpulkvedis Štrauss [32].

Atskaitē par 1947./48. mācību gadu norādīts, ka daļai studentu mācības Kara katedrā noturētas latviešu un krievu valodā, jo krievu valodu ne visi pietiekoši saprata. Terminoloģija gan visa krieviski. Septembrī nodarbību apmeklētība 57,5%, oktobrī 70%. Programmu katedrā labāk apgūst ekonomikas, arhitektūras, inženieru, mehānikas, ģeogrāfijas fakultātēs, sliktāk bioloģijas un ķīmijas fakultātēs [34]. No 1948. gada 1. aprīļa katedrā sagatavo vairs tikai kājnieku virsniekus, ne meitenes par medmāsām un fizikultūras skolotājām. Maijā Kara katedras nodarbības apmeklējuši 96,15% studentu – tur pašas katedras un rektorāta veiktā audzināšanas darba nopelns, bet arī tas, ka apmeklējumu kavējumus vairs neuzskaitot studentēm. 1948. gada pavasarī Kara katedrā mācās pa kursiem [35]:

1. kursā 418 studenti, no tiem pārbaudījumus izturējuši 397;
2. kursā 288 studenti, no tiem pārbaudījumus izturējuši 266;
3. kursā 231 studenti, no tiem pārbaudījumus izturējuši 220;
4. kursā 102 studenti, no tiem pārbaudījumus izturējuši 99.

1949. gadā no 8. līdz 17. jūnijam (O. Ūdentiņš atmiņās min gadu vēlāk) notika gala pārbaudījums rezerves jaunākā leitnanta pakāpes piešķiršanai LVU studentiem. Komisiju vadīja Baltijas kara apgabala augstskolu nodaļas priekšnieks pulkvedis P. Zaicevs. Pārbaudījumā pēc saraksta bija jāpiedalās 207 vīriem, ieradās 203 [36]. No tiem teicami eksāmenu nokārtoja 17, labi – 91, apmierinoši – 89, eksāmenā izkrita 6 cilvēki. Gados vecākais no eksaminētajiem dzimis 1907. gadā, jaunākais – 1929. gadā dzimušais Ķīmijas fakultātes students Staņislavs Ruskulis. Šie studenti tika sagatavoti kā kājnieku (motorizēto strēlnieku) rezerves virsnieki. 50. gadu sākumā uzsākta arī autoceļu būves un ekspluatācijas rezerves virsnieku un ķīmisko spēku rezerves virsnieku apmācīšana, taču šiem jaunajiem profiliem katedrā dažkārt trūka mācībspēku. 1950. gada pavasarī kājnieku virsnieka kursu apguva 576 studenti, autoceļu virsnieka – 297 un ķīmiķa – 43 studenti [37]. Kopumā Kara katedras apmācības apmeklējuši daudzi studenti. LVU Mehānikas fakultātes students (1947–1952) Harijs Jaunzems atceras nodarbības katedrā un arī lauku noietnē [38]. Viņš raksta, ka ģenerālmajors Ūdentiņš padoto virsnieku rājis studentu klātbūtnē. Līdzīgu notikumu atcerējās arī Ķīmijas fakultātes students Ilgars Grosvalds.

Pēdējais katedras mācību daļas vadītājs Ūdentiņa laikā bija majors Georgijs Portnovs. Viņš dzimis 1914. gadā Rīgā. Portnovs 1936.–1938. gadā dienēja Latvijas armijā, bet pirms un pēc tam strādājis tipogrāfijās par kartogrāfu. 1941. gada vasarā Portnovs no Latvijas atkāpās, iekļāvās 201. latviešu strēlnieku divīzijā, uzdienēja līdz bataljona komandiera vietniekam. 1945.–1950. gadā virsnieks bija Baltijas kara apgabala cenzors (pieņemu – kartogrāfijas specialitātē). Šai laikā mācījās neklātienē LVU Filoloģijas fakultātē, bet 1948. gadā pārgāja uz Svešvalodu militāro institūtu Maskavā (arī neklātienē). 1950. gada pavasarī viņu norīkoja darbā Kara katedrā un 1953. gadā iecēla par mācību daļas vadītāju. 1959. gada rudenī apakšpulkvedis Portnovs pēc ģenerālmajora Varkalna nāves neilgi pildīja katedras priekšnieka pienākumus [39].

Saskaņā ar Baltijas kara apgabala komandiera 1961. gada 13. februāra pavēli [40] no šā gada sākuma pārtraukta militārā apmācība augstskolās Baltijas kara

apgabala zonā, atskaitot Kauņas Politehnisko institūtu, Tallinas Politehnisko institūtu, Rīgas Civilās aviācijas institūtu un Rīgas aviācijas skolu. LVU Kara katedras darbinieki – priekšnieks pulkvedis H. Ābols, pulkveži K. Braivo, G. Burgonskis un majors B. Švecovs – pārgāja uz citām karaspēka daļām, atvaļināti tika pulkveži A. Starčenko, A. Staričevs, majori N. Basta, N. Kuplais un R. Nikšics [41]. 1965. gada rudenī militārā apmācība Latvijas Valsts universitātē tika atjaunota, attiecīgo katedru vadīja pulkvedis Roberts Jukna.

1950. gada sākumā Oto Ūdentiņa mēnešalga universitātē bija 4500 rubļi, no rudens tā palielinājās, jo stāžs Padomju Armijā pārsniedza 15 gadus. Martā universitāte izdeva izziņu, ka ģenerāļa alga pārsniedz 600 rubļus mēnesī, tāpēc viņam atļauts pieņemt mājkalpotāju. Dzīvesbiedre slimoja, pēc viņas nāves kalpotāja vairs nebija nepieciešama, jo piecistabu dzīvoklī Ausekļa ielā pārnāca sievasmāsas meitas ģimene, kas palīdzēja saimniecisko lietu kārtīšanā.

1947.–1949. gadā Rīgā izdotas 3 brošūras ar vienādu nosaukumu “Dzimtene sauc”. To nolūks – aicināt atgriezties uz PSRS tautiešus, kas atraduši patvērumu Rietumos. Daži teksti tajās ar oficiālu amatpersonu (Augusts Kirhenšteins, Vilis Lācis) parakstiem, citi rakstīti tādu personu vārdā, kas atgriezušās Latvijā. Pirmajā grāmatā iespiests viens šāds aicinājums “Tautieši! Latvijas pilsoņi!” [42]. To ievada teikumi “Ilgs laiks jau pagājis, kopš esat atstājuši dzimteni. Mājās rit rosīgs darbs, jau sadziedētas daudzas kara rētas”, bet nobeidz “Nāciet un pielieciet roku pie darba, lai stipra un daiļa aug mūsu dzimtene!”. Grāmata izdota divos atšķirīgos veidos – Latvijas Nacionālajā bibliotēkā glabājas eksemplārs ar tā saukto pasīti beigās. Izdevums nodots salikšanai 1947. gada 24. aprīlī, parakstīts iespiešanai 6. jūnijā, iespiests 3. tipogrāfijā 10 000 eksemplāros. Taču ir otrs eksemplārs bez šīs pasītes. Daļai grāmatu 18. lappusē zem aicinājuma iespiesti faksimilparaksti. Parakstītāji: Andrejs Balodis, J. Alb. Jansons, O. Ūdentiņš, P. Dindonis, J. Palkavnieks, Jūlijs Vanags un Valdis Lukss. Jāatceras, ka aizbraukšana no Latvijas ģenerāļa ģimeni skāra jo tieši. Jau minēts, ka dzīvesbiedre Milda pēc kara beigām atgriezās no Vācijas. Citādāk bija ar brāli. Jānis Ūdentiņš (1899–1988) Brīvības cīņu laikā dienēja 1. Liepājas kājnieku pulkā, tad mācījās Latvijas kara skolā, vēlāk kļuva par kara lidotāju, 1939. gadā paaugstināts par kapteini [43]. 1940. gada rudenī viņu atvaļināja no armijas, taču vācu okupācijas laikā nācās dienēt Latviešu leģionā un Latviju kara beigās atstāt. J. Ūdentiņš dzīvoja Vācijā, pēc tam nonāca Anglijā. Domājams, Oto Ūdentiņa kā aicinājuma parakstītāja minēšana notika zināmā mērā piespiedu kārtā. Vēl viena reize, kad Ūdentiņa vārds izmantots emigrācijas tautiešu iespaidošanai, ir T. Vaivara sagatavotā publikācija “Ģenerālis Otis Ūdentiņš” laikraksta “Dzimtenes Balss” sadaļā “Viesos pie prominentām personām” [44]. Minēts, ka pensionētais virsnieks turpinot rosīgi darboties valodniecības laukā militārās terminoloģijas jautājumos. Ir teikums, kas attiecas uz universitātes periodu: “1946. gadā atgriezies Rīgā, kur kopā ar pulkvežiem Priedīti, Karnīti, Kaktiņu un citiem vecākajiem militārspeciālistiem līdz pensionēšanās brīdim audzināju latviešu virsnieku jauno paaudzi.” Te gan augstskola minēta nav, nezinātājs varētu pieņemt, ka runa ir par karaskolu. Intervijā minēti kādreizējie Latvijas armijas augstākie virsnieki, par kuriem Ūdentiņš zina, ka tie dzīvo dzimtenē: Nikolajs Ābeltiņš, Jānis Balodis, Kristaps Frickauss, Kārlis Kauke-Dauge, Roberts Lielbiksis, Kazimirs Olekšs, Marks Palejs, Mārtiņš Peniķis, Kārlis Priedītis, Purmalis, Felikss Tarto, arī nesen

mirušie Valters Bruņinieks un Jānis Žīds. Lielākā daļa no tiem bijuši padomju apcietinājumā kopš 1940.–1941. gada, Latvijā varējuši atgriezties pēc gadiem 15, tas, protams, pieminēts netiek.

Ģenerāļa sievasmāsas meitas vīrs Imants Egberts, kas kopš 50. gadu vidus dzīvoja Ausekļa ielā 6a–5, atceras, ka pēc pensionēšanās Oto Ūdentiņš no mājas izgājis retāk, sabiedriskus pasākumus apmeklējis nelabprāt. Vasaras parasti pavadījis Liezērē. Par to, ka viņš sekojis notikumiem, liecina pieraksti T. Kaufelda atmiņu grāmatā “Sēkla nedeg” [45]. Mētrienā dzimušais Teodors Kaufelds (1894–1975) mācījies P. Dzeņa mērniekuursos, Pirmā pasaules kara laikā beidza karaskolu Gatčinā un dienēja 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulkā. Pulka sastāvā abi virsnieki 1917. gada beigās nonāca Petrogradā. Ūdentiņš drīz atgriezās Latvijā, bet Kaufelds tā arī palika sarkanarmijā. Viņa atmiņu grāmata aptver laiku no bērnības līdz Krievijas pilsoņu kara beigām. Tā pēdējā posmā T. Kaufelds kā 10. strēlnieku divīzijas komandieris piedalījās Tambovas zemnieku sacelšanās apspiešanā 1921. gadā. Viņš turpināja dienestu sarkanarmijā, 1935. gadā saņēma divīzijas komandiera pakāpi. 1938.–1940. gadā apcietinājumā, 1941. gada rudenī piedalījās aizstāvēšanās kaujās Ļeņingradas virzienā, decembrī atkal arestēts un 5 gadus pavadīja labošanas darbu nometnē. Pēc atbrīvošanas viņam neatļāva apmesties lielās pilsētās, līdz mūža beigām mētrienietis dzīvoja Madonā. Ūdentiņš kādreizējā dienesta biedra rakstīto vērtējis kritiski. Viņš pieņem, ka Kaufelds par saviem Pirmā pasaules kara uzskatiem uzdod citos apstākļos veidotos: “Tīri lielnieciskas domas. Vai tās nav radušās daudz vēlāk?” [46], “Izdomājums no sākuma līdz beigām.” [47] Kaufelds atstāta kādu 1918. gada septembra sarunu ar Austrumu frontes virspavēlnieku Jukumu Vācieti. Viņš Kaufeldam izteicis pārlicību par atgriešanos Latvijā. Te Ūdentiņš pierakstījis “Viņš nevarēja atgriezties, jo Staļins viņu nogalināja” [48].

Redzams, ka Ūdentiņš lielā mērā saglabājis savus Latvijas armijā veidotos virsnieka uzskatus, kaut skali tos nepauda.

VĒRES

1. Interneta resurss bdsa.ru/npukazy-nko-za-1944-zod/820-668, skatīts 16.12.2016.
2. LU arhīvs, 7. apr., 956. l.
3. *Latvijas armijas augstākie virsnieki 1918–1940*. Rīga: 1998, 186. lpp.
4. LU arhīvs, 7. apr., 844. l.
5. LU arhīvs, 7. apr., 2932. l., 10. lp.
6. O. Ūdentiņš. *Manas biogrāfiskās atmiņas*, rokraksts, Madonas Novadpētniecības un mākslas muzejs, 1978, MNM22366.
7. LVVA, 5601. f., 1. apr., 6633. l., 9. lp.
8. MNM22366, 20. lpp.
9. LVVA, 1304. f., 1. apr., 1592. l.
10. LVA, 1986. f., 2. apr., P8070. l.
11. Turpat, 27. lp.
12. Turpat, 65. lp.
13. LVVA, 5601. f., 1. apr., 6633. l., 6. lp.
14. LVVA, 1304. f., 1. apr., 1593. l.
15. MNM22366, 27. lpp.
16. LVVA, 5601. f., 1. apr., 6633. l., 39. lp.
17. LU arhīvs, 7. apr., 2932. l., 57. lp.

18. MNM22366, 35. lpp.
19. *Brīvā Zeme*, 1940, 18. jūnijs.
20. MNM22366, 36. lpp.
21. O. Ūdentiņa vēstule, MNM12910.
22. LVVA, 2942. f., 1. apr., 913. l., 33. lp.
23. MNM22366, 44. lpp.
24. LU arhīvs, 7. apr., 2991. l., 2. lp.
25. LU arhīvs, 7. apr., 3269. l., 2. lp.
26. MNM22366, 45. lpp.
27. LU arhīvs, 7. apr., 2932. l., 7. lp.
28. LU arhīvs, 7. apr., 2932. l., 31. lp., tulkojums no krievu valodas.
29. LU arhīvs, 7. apr., 2225. l.
30. Turpat, 17. lp.
31. LVA, 1340.f., 1a. apr., 5. l., 2. lp.
32. Turpat, 16. lp.
33. Turpat, 19. lp.
34. Turpat, 6. l., 8. lp.
35. Turpat, 9. lp.
36. Turpat, 7. l., 32. lp.
37. LVA, 1340. f., 1a. apr., 8. l., 2. lp.
38. Harijs Jaunzems. *Daugava un mēs*. Rīga: Sprīdītis, 1996, 36.–38. lpp.
39. LU arhīvs, 7. apr., 22194. l.
40. LVA, 1340. f., 1a. apr., 13. l., 1. lp.
41. Turpat, 109. lp.
42. *Dzimtene sauc*. Rīga: LVI, 1947, 12.–18. lpp.
43. LVVA, 5601. f., 1. apr., 6632. l.
44. Dzimtenes Balss, 1962, 23. marts.
45. Tedors Kaufelds. *Sēkla nedeg*. Rīga: Liesma, 1973. O. Ūdentiņa grāmatas eksemplārs Latvijas Kara muzejā LKM 4-7611.
46. Turpat, 96. lpp.
47. Turpat, 127.–128. lpp.
48. Turpat, 252. lpp.

Summary

Liezēre-born Oto Ūdentiņš had graduated from the Baltic Teachers' College in Kuldīga and was going to devote his life to teaching. During the First World War, the teacher became an officer. After the fight for Freedom, he remained in the Latvian army and was involved with officer training, later on with staff work. After the occupation of Latvia, Mr. Ūdentiņš continued his service in the Red Army, was chief of staff of the 24th territorial corps with the rank of major-general. During the war, when a large number of former Latvian army officers were under Soviet arrest, the eneral was a lecturer at the War Academy in Moscow. After the war, students at civilian universities underwent military training to prepare them for service as officers. Mr. Ūdentiņš managed the War Department of the Latvian State University for ten years. The teaching staff did include individual former officers of the Latvian army, but most were those who had served in the Soviet Army, and some were Latvians who had lived in the USSR since the 1920s.

Keywords: *Latvian State University, War Department, officers' training, general, Ūdentiņš.*